

портної діяльності усіх видів транспорту, що входять до єдиної транспортної системи, а також права та свободи громадян – працівників цієї системи. Крім того, до об'єктів кримінологічної безпеки на транспорті належать пасажирів і об'єкти транспорту. Вирішення завдань забезпечення кримінологічної безпеки на транспорті потребує участі багато численних органів і організацій, застосування різних форм залучення до цієї діяльності населення, а тому спільна діяльність цих суб'єктів кримінологічної безпеки на транспорті повинна бути систематизованою, тобто повинна бути побудована система суб'єктів досліджуваного виду безпеки.

Суб'єкти кримінологічної безпеки на транспорті можуть бути також класифіковані за різними ознаками. Залежно від приналежності суб'єкти кримінологічної безпеки на транспорті можна поділити на: а) служби, які займаються цією діяльністю безпосередньо на транспортному об'єкті; б) зовнішні органи та організації. Залежно від безпосередньої участі на: а) спеціальні об'єкти; б) напівспеціальні суб'єкти; в) штатних співробітників об'єкта транспорту. Залежно від впливу на об'єкт безпеки на: а) суб'єкти прямого призначення; б) суб'єкти непрямого призначення. Залежно від легітимності на: а) офіційні органи; б) кримінальні структури. Залежно від підпорядкування на державні і недержавні органи. Основним суб'єктом забезпечення кримінологічної безпеки на транспорті є держава, яка здійснює функції у цій галузі через органи законодавчої, виконавчої та судової влади [3, с. 142]. Відповідно до чинних правових актів суб'єктами забезпечення кримінологічної безпеки на транспорті України є: Президент України; Рада національної безпеки і оборони; Верховна Рада; Кабінет Міністрів; центральні органи виконавчої влади; Прокуратура України. Крім того, до суб'єктів забезпечення кримінологічної безпеки на транспорті належать громадяни та громадські організації, які мають повноваження із забезпечення безпеки [2, с. 59]. Як і будь-який інший вид або аспект безпеки, кримінологічна безпека на транспорті передбачає не тільки наявність її соціальних суб'єктів і об'єктів, але й їх ситуаційно зумовлений перехід зі стану суб'єкта у стан об'єкта і навпаки. Коли працівник міліції виконує свої службові обов'язки з попередження злочинності на транспорті, він виступає як суб'єкт, коли

він сам зазнає нападу, він стає жертвою і переходить у стан об'єкта.

Отже, кримінологічна безпека на транспорті є одним з найважливіших видів громадської безпеки, входить до структури її системи та відіграє дуже важливу роль як при забезпеченні безпеки від природних і техногенних загроз при можливому провокуванні цих загроз людиною, так і при забезпеченні безпеки від соціальних джерел загроз, які мають кримінальну природу.

Література

1. Кулик О. Г. Злочинність в Україні: тенденції, закономірності, методи пізнання : [монографія] / О. Г. Кулик. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 288 с.
2. Голіна В. В. Запобігання злочинності в Україні : навч. посіб. / В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2007. – 107 с.
3. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підруч. / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – Х. : Право, 2009. – 288 с.

УДК 343.24 (043.2)

Хоменко Я. В.,

студент,

юридичний факультет,

Чернігівський державний технологічний університет, м. Чернігів

Науковий керівник: Головка М. Б., к.ю.н.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Проблема запровадження в Україні кримінальної відповідальності юридичних осіб обговорюється у вітчизняній кримінально-правовій науці вже досить давно. При цьому переважна більшість вітчизняних фахівців у галузі кримінального права є противниками кримінальної відповідальності юридичних осіб.

У 1978 році Європейський комітет з питань злочинності Ради Європи рекомендував парламентам країн-членів Ради визнати

юридичних осіб суб'єктами злочинних діянь. У 1985 році ця рекомендація була підтверджена Сьомим Конгресом ООН з попередження злочинності та поводження з правопорушниками.

Така рекомендація уже реалізована у законодавстві ряду європейських країн, зокрема, Англія, Франція, ФРН. Більшість Європейських держав не реалізувала її тому, що вона не відповідає принципам кримінального права – особистої (індивідуальної) відповідальності особи за вчинений злочин та наявності вини фізичної особи. Чинний Кримінальний кодекс України (КК) закріпив положення, що суб'єктом кримінальної відповідальності є фізична осудна особа, яка досягла віку кримінальної відповідальності [1].

Все ж таки Верховна Рада ухвалила Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб" прийнятий 23.05.2013 (Набрання чинності відбудеться 01.09.2014) [2].

Закон направлено на забезпечення виконання рекомендацій групи держав проти корупції GRECO, спеціального комітету експертів Ради Європи з питань оцінки заходів боротьби з відмиванням коштів, а також на рішення питань про реалізацію деяких міжнародних договорів України в частині встановлення відповідальності юридичних осіб.

Положеннями закону передбачається застосування до юридичних осіб "заходів кримінально-правового характеру", ними будуть (нова стаття 96-6 КК) штраф, конфіскацію майна та ліквідацію юридичної особи. При цьому підставою для застосування до юридичної особи цих "заходів кримінально-правового характеру" є вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених статтями 209, 306, частиною першою і другою статті 368-3, частиною першою і другою статті 368-4, статтями 369, 369-2 КК, або вчинення уповноваженою особою від імені юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених статтями 258-258-5 КК. При цьому під уповноваженими особами юридичної особи розуміються службові особи юридичної особи, а також інші особи, які відповідно до закону, установчих документів юридичної особи чи договору мають право діяти від імені юридичної особи.

Відповідно до закону, кримінальна відповідальність поширюється на установи, підприємства чи організації. Під його дію не підпадають державні органи влади, органи місцевого самоврядування та створені ними організації, що повністю утримуються за рахунок державного або місцевого бюджету, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, а також міжнародних організацій. Це положення не зовсім відповідає принципу справедливості.

Основними заходами кримінально-правового характеру є штраф та ліквідація юридичної особи, а конфіскація майна являється лише додатковим заходом кримінально-правового характеру. Розмір штрафу залежить від ступеня тяжкості злочину та становить від п'яти тисяч до сімдесяти п'яти тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Суд може врахувати майновий стан юридичної особи та призначити штраф із розстрочкою виплати певними частинами строком до трьох років.

Ліквідація юридичної особи здійснюється відповідно до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців". У разі якщо юридична особа належить до об'єктів, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, ліквідація до неї не застосовується.

Конфіскація майна полягає у примусовому безоплатному вилученні у власність держави майна юридичної особи і застосовується судом у разі ліквідації юридичної особи згідно з чинним законодавством України.

При застосуванні до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру судом враховуються ступінь тяжкості вчиненого її уповноваженою особою злочину, ступінь здійснення злочинного наміру, розмір завданої шкоди, характер та розмір неправомірної вигоди, яка отримана або могла бути отримана юридичною особою, вжиті юридичною особою заходи для запобігання злочину.

Раніше відповідальність поширювалася тільки на фізичних осіб, наприклад керівника або представника юридичної особи, саму юридичну особу було неможливо притягнути до відповідальності. Але іноді злочин здійснюється за допомогою майна суб'єкта господарювання. Наприклад, надаються в оренду приміщення за заниженою ціною, а це корупція, і тут повинна відповідати юридична особа.

Закон посиляється на необхідність реалізації Європейських конвенцій та рекомендацій по боротьбі з тероризмом та відмиванню коштів, однак, при цьому до законопроекту не було додано тексту жодної із перелічених рекомендацій, якими би підтверджувалася необхідність запропонованих проектом змін. З огляду на це, закон не може вважатися таким, що спрямований на імплементацію приписів міжнародно-правових актів, учасником яких є Україна.

Цікавим питанням є визначення вини юридичної особи. Виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності [3, с. 124]. Психічним ставленням до певних фактів може володіти лише фізична особа, юридична особа не має фізичних здібностей до цього.

А вина виражається у формі умислів (прямий та непрямий умисел), що є дуже важливим питанням під час розслідування злочину, призначення покарання. Оскільки юридична особа не володіє психічним ставленням, не має вини, є неможливим визначення умислу, що не дозволить винести законне рішення, правильно провести розслідування. Та ж сама ситуація і з необережністю вчинення злочину, неможливо визначити випадки необережності.

Отже, ознайомившись зі змінами до законодавства України, можна зробити висновки, що з прийняттям цього Закону наша держава розпочала складний процес, який потребує переосмислення існуючих принципів кримінального права та кримінальної відповідальності. Запровадження в законодавстві України кримінальної відповідальності юридичних осіб є дещо передчасним, оскільки воно потребує значної перебудови як усієї системи кримінального права й кримінального процесу, так і системи, що забезпечує їх виконання. Проблема могла б вирішуватися за допомогою адміністративного або цивільного права із застосуванням до таких підприємств штрафних санкцій з обмеженням або заборону їхньої діяльності.

Принесуть нові зміни нести позитив чи негатив – покаже тільки практика. В будь-якому випадку їх вплив на суспільно-правничу ситуацію у нашій державі буде суттєвим.

Література

1. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб [Електронний ресурс] : Закон України від 23.05.2013 № 314-VII – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/314-18>
3. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; за ред. проф. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 2-е вид., перробл. допов. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 480 с.